

## כבוד השבת

### א. כבוד ועונג - מצוות דרבנן שמקורן בנביאים

1. מהם ארבעת הדברים שנאמרו בשבת לפי הרמב"ם? ציינו איזה מהם מהתורה ואיזה מדברי סופרים.  
מהתורה – זכור ושמור, מדרבנן – כבוד ועונג

### ב. ההכנות לשבת

2. מדוע חשוב להכין דבר מה לשבת בעצמנו, גם אם יש לנו עובדים שיכולים לעשות זאת עבורנו?  
מצות כבוד שבת מוטלת על כל אדם ומצוה בו יותר מבשלוחו.

3. מהם שלושת הטעמים שמביא הילקוט יוסף לכך שעדיף להכין לשבת בעצמו?  
• מאחר וטורח יותר במצוות, מקבל שכר גם על הטרחה, כשכר פסיעות.  
• בזה הוא מראה חביבות למצוה - שעושה אותה בעצמו,  
• המצוה מקדשת את גופו,

### ג. איסור קביעת סעודה בערב שבת

4. מדוע אסור לקבוע סעודה בערב שבת? הסבירו את הטעם.  
כדי ליהנות יותר מסעודת ליל שבת – עונג שבת.
5. מה ההבדל בין סעודת מצווה שזמנה ביום זה לבין סעודת מצווה שאין זמנה ביום זה?  
סעודת מצוה שזמנה דווקא ביום זה - מותר לערוך. לעומת זאת, סעודת מצוה שאין זמנה דווקא ביום זה, כגון סעודת סיום מסכת שלא עכשיו גמרו ללמוד אותה - אסורה.
6. באיזה זמן ביום שישי מותר לערוך סעודת מצווה?  
מצוה להקדימה קודם חצות היום, ורק בדיעבד יכול לערוך אותה גם אחרי חצות היום. ואם כבר החלה הרביעית האחרונה של היום, יאכל בה רק מעט לחם, כדי שיוכל לאכול את סעודת ליל שבת בתיאבון.
7. באיזה שלב של יום שישי מותר לאכול "אכילה מועטת"?  
אכילה מועטת, דהיינו בלי קביעות סעודה, מותר לאכול במשך כל היום עד כניסת השבת.
8. מה ההבדל בין "סעודה מיוחדת" ל"ארוחה רגילה" בערב שבת? פרטו את ההלכות הנוגעות לכל אחת מהן.  
סעודה מיוחדת – כפי שכתוב בשתי התשובות הקודמות.  
ארוחה רגילה - ברביעי האחרון של היום מצוה להימנע גם מסעודה שרגילים בה בשאר ימות השבוע.  
ובימות החורף הקצרים מצוה להימנע גם לפני זה, שיעור זמן שיוכל לאכול סעודת ליל שבת ויום טוב בתיאבון.

### ד. רחצה בערב שבת

9. מדוע עדיף להתרחץ דווקא ביום שישי לכבוד שבת? ממה צריך להיזהר בזמן הרחיצה?  
שאז ניכר שהוא מתרחץ לכבוד שבת,  
שלא להיכנס לשבת ולעבור ח"ו על איסור – תלישת שיער, סחיטת המגבת וכדו'.

## ה. בגדי שבת

10. מה משמעות הביטוי "כיוצא לקראת המלך" בהקשר של בגדי שבת?  
לבישת בגדים מיוחדים לשבת הם חלק מההתייחסות המכבדת את השבת, בדומה לאדם המתלבש יפה לקראת המלך, או לקראת חתן וכלה.

11. תלמיד שואל: "אני נמצא במקום שאין בו יהודים אחרים. האם עליי ללבוש בגדי שבת?" מה תענו לו ומדוע?  
כן. "כי אין המלבושים לקבוצה רחוקים כי אם לקבוצה השבת".

## ו. זירוז העם לכבוד שבת קודש

12. מהן שלוש התקיעות הראשונות שהיו תוקעים בערב שבת, ומה הייתה מטרת כל תקיעה?  
ראשונה - להבטיל את העם ממלאכה שבשדות,  
שניה - להבטיל עיר (ממלאכה) וחנויות (ממקח וממכר),  
שלישית - להדליק את הנר ...  
תחילה מזרזים את הרחוקים מהבית, ובהמשך מזרזים את הקרובים יותר.

13. כיצד נהגו בקהילות בזמן הרמ"א במקום התקיעות?  
הכרזה על ידי אדם הממונה לכך.

14. לפי המשנה ברורה, מה השכר של האנשים שמזרזים את הציבור בערב שבת?  
"ויזכו עבור זה המתחזקים תמיד במצוה זו לבנים גדולי ישראל".

# זמני כניסת השבת ויציאתה

## א. בין השמשות

1. מהו המקור בתורה ממנו לומדים שהיממה מתחילה בערב?  
"ויהי ערב ויהי בקר יום אחד"
2. באיזה זמן ביום ודאי שעדיין יום? ובאיזה זמן ודאי שכבר לילה?  
עד לשקיעת השמש - הרי זה ודאי יום.  
מצאת הכוכבים - הרי זה ודאי לילה.
3. מהו "בין השמשות" ומדוע אסור לעשות בו מלאכה בערב שבת?  
הזמן שבין השקיעה לצאת הכוכבים נקרא "בין השמשות", והוא ספק יום וספק לילה. ומחמת הספק אסור לעשות בו מלאכה האסורה בשבת.

## ב. תוספת שבת

4. מהם שני הפסוקים בספר ויקרא מהם לומדים על תוספת שבת? הסבירו כיצד לומדים זאת.  
(רמז: התורה מציינת את "תשעה לחודש" כשמדברת על יום הכיפורים)  
אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכיפורים הוא - ונעניתם את נפשתיכם בתשעה לחדש בערב (גם אם לא יזכרו את הפסוקים, דיינו שיזכרו שכתובים שני התאריכים הללו).  
מכאן, שיום הכיפורים, שתאריכו י' בתשרי, מתחיל כבר מעט לפני כן, בט' תשרי - תוספת יום הכיפורים, ומכאן למדו גם לגבי שבתות וחגים.
5. כמה זמן לפני השקיעה מומלץ לקבל את השבת?  
"זמן תוספת שבת ויום טוב הוא מעט לפני שקיעת החמה, וכדי לצאת ידי כל הדעות, מה טוב אם יקדים לקבל את השבת חצי שעה, או לפחות עשרים דקות, קודם השקיעה."
6. הסבירו את המשמעות הרעיונית של מצוות תוספת שבת. מה היא מלמדת אותנו על הקשר בין החול לקודש?  
אנו מראים שהשבת חביבה עלינו מאוד, עד שאנו מקבלים אותה עוד לפני כניסתה, כמו אורח יקר אשר יוצאים לקראת בואו. מצווה זו מלמדת אותנו, שיש קשר בין ימות החול לשבת, ועל כן ניתן להוסיף מן החול על הקודש. ומכאן ניתן ללמוד על שאיפתו הפנימית של החול להיות קשור לקודש.
7. כיצד נוהגות נשים רבות לקבל את תוספת שבת? האם יש הבדל בין מנהג עדות אשכנז לעדות ספרד בעניין זה?  
מנהג נשים רבות לקבל עליהן את השבת בעת הדלקת הנרות, ובילקוט יוסף כתב שבנות ספרד לא נהגו כן.
8. כיצד נוהגים הגברים לקבל את תוספת השבת?  
על ידי אמירת "בואי כלה, בואי כלה, שבת מלכתא" שבפיוט לכה דודי.
9. מה צריך לעשות במקרה שבבית הכנסת לא מספיקים לומר "לכה דודי" לפני השקיעה?  
לומר לעצמו: "בואי כלה שבת המלכה", או: "הנני מקבל על עצמי קדושת שבת".
10. האם אדם יכול לקבל תוספת שבת במחשבה?  
יש אומרים שאף במחשבה ניתן לקבל תוספת שבת.
11. מה הדין במקרה שאדם חושש שלא יספיק לסיים את חזרת הש"ץ של מנחה לפני השקיעה?

יאמר בלחש בזמן חזרת הש"צ שהוא מקבל על עצמו את השבת.

12. האם מותר למי שקיבל שבת לבקש ממי שעדיין לא קיבל שבת לעשות עבורו מלאכה? הסבר את התשובה.

אפשר

מובן שיש להקפיד שגם האדם האחר, שעושה מלאכה עבורו, יספיק לקבל על עצמו תוספת שבת כראוי, מבעוד מועד.

13. מה הדין לגבי אישה שהדליקה נרות וקיבלה שבת - האם יכולה לבקש מבעלה לעשות מלאכות עבורה? כן

מובן שיש להקפיד שגם בעלה יספיק לקבל על עצמו תוספת שבת כראוי, מבעוד מועד.

14. הסבירו מהי מצוות תוספת שבת ביציאת השבת.

מצוה להוסיף מן החול על הקודש ביציאתו, ולהמשיך את השבת מעט אל תוך מוצאי שבת.

15. מהו הזמן המדויק של מוצאי שבת? כמה כוכבים צריכים להיראות וכיצד? כאשר נראים ברקיע השמיים שלושה כוכבים קטנים, לא מפוזרים, כי אם רצופים זה לזה.

16. מה ההבדל בין "צאת הכוכבים" הרגיל לבין הזמן הנדרש לקיום מצוות תוספת שבת במוצאי שבת? זמן "צאת הכוכבים" הוא בצאת שלושה כוכבים קטנים, ואפילו מפוזרים. אבל כדי לקיים מצוה "תוספת שבת" יש לחכות עד שיֵראו שלושה כוכבים קטנים הנראים קרובים זה לזה.

17. האם מותר לסמוך על זמני מוצאי שבת המופיעים בלוחות השנה? מה צריך לוודא? כן. יש לוודא שמשתמשים בלוח מדויק ואמין.

## נרות שבת

### א. טעמי הדלקת הנרות

1. מדוע מדליקים נרות בשבת? פרט את כל הטעמים.

א. משום כבודה של השבת ראוי שידלקו נרות בבית, כשם שבסעודות שמחה חשובות, כגון בר-מצוה ושבע ברכות, יש הנהגים להדליק נרות לכבוד האירוע.

ב. משום עונג שבת - כשיש יותר אור ורואים את המאכלים, נהנים מהם יותר.

ג. משום שלום בית - אם אין נר, עלולים להיכשל בחושך ולגרור לתקלות, והדבר עלול להפר את השלום בבית.

### ב. חובת הדלקת הנרות

2. מה הדין במקרה שאין לאדם כסף לקנות שמן להדלקת נרות? "אפילו אין לו מה יאכל, שואל על הפתחים ולוקח שמן ומדליק את הנר."

3. מדוע נשים זכו במצוות הדלקת נרות? מפני שהן מצויות בבית ועוסקות בצורכי הבית.

4. כיצד יכול הבעל להשתתף במצוות הדלקת נרות? יכין את הנרות

5. מה הדין כאשר האישה אינה בבית בזמן הדלקת נרות שבת?  
במקרה זה הבעל חייב בהדלקת הנרות.

6. מה צריך לעשות כאשר הנרות כבו בעוד יום? האם צריך לברך שוב?  
מצוה לשוב ולהדליקם, וידליקם מי שטרם קיבל את השבת, ולא יברך שנית על הדלקה זו.

7. באיזה מקרה עדיף להדליק נרות בבגדי חול?  
כשהזמן מתאחר, ויש חשש לחילול שבת עד שיתעכבו ללבישת בגדי שבת.

## ג. מספר הנרות וגודלם

8. כמה נרות יש להדליק לכבוד שבת לכל הפחות? מדוע? כמה נרות נוהגים להדליק אצלכם בבית?  
ראוי שלא לפחות מִשְׁנֵי נְרוֹת, נֶגֶד "זְכוֹר וְשָׁמֹר".

9. מהו המנהג כאשר מדליקים נרות במקום שאינו הבית?  
להדליק שני נרות בלבד.

10. כמה זמן צריכים הנרות לדלוק?  
עד גמר הסעודה, ולפחות ידלקו בשעת קידוש ותחילת הסעודה.

11. מהו השכר של המהדר בנרות יפים?  
בְּנֵים תַלְמִידֵי חֲכָמִים

12. על מה מומלץ להתפלל אחרי הדלקת הנרות?  
לבנים תלמידי חכמים מאירים בתורה, כי בשעת עשיית המצוה התפילה נשמעת יותר.

## ד. זמן ההדלקה

13. כמה זמן לפני השקיעה נוהגים להדליק נרות שבת?  
בתל אביב נוהגים להדליק נרות כעשרים דקות לפני השקיעה, בחיפה - כשלושים דקות לפני השקיעה, ובירושלים נוהגים רבים להדליק נרות ארבעים דקות לפני השקיעה.

14. מה הדין כאשר עבר זמן ההדלקה והשמש שקעה?  
אין להדליק, ואפילו כשיש ספק אם השמש שקעה – לא ידליקו.

## ה. מקום ההדלקה

15. היכן יש להדליק את נרות השבת? מדוע?  
סמוך לשולחנו שסועד עליו בליל שבת, כדי שיקדש ויאכל לאורם, וזהו בכלל עונג שבת.

16. מה הדין לגבי הדלקת נרות בסוכה בחג הסוכות?  
אם קיים חשש שהנרות בסוכה יכבו מחמת הרוח, או שקיים חשש כלשהו לשריפה ח"ו, ידליקם בבית, במקום שבו מכינים צורכי הסעודה.

17. כיצד מדליקים נרות בפנימייה?  
אחד מהם צריך להדליק נרות בחדר האוכל בברכה עבור כולם.

18. מה הדין לגבי הדלקת נרות באוהל סיירים?  
ידליקו תאורה במיוחד לצורך שבת, ויברכו להדליק נר של שבת. ועדיף להשתמש בנורת להט.

19. כאשר שתי משפחות אוכלות יחד, כיצד עליהן לנהוג בהדלקת נרות? הסבירו את שתי הדעות ואת טעמיהן.

בני אשכנז וחלק מקהילות ספרד, פוסקים כרמ"א ששתי המשפחות מדליקות נרות בברכה, משום שיש משמעות לכל תוספת אור נרות.

חלק מבני ספרד נוהגים כדעת הרמ"א שרק הראשונה תברך על הנרות, משום שלדעתם אין משמעות כל כך לתוספת האור של הנרות שמדליקה המשפחה השנייה.

20. מהו הפתרון המעשי כיום לשתי משפחות האוכלות יחד, בעניין הדלקת נרות?  
להדליק במקומות נפרדים וממילא יכולה גם השנייה לברך על הנרות.

## ו. הברכה וההדלקה

21. מהם שני המנהגים בעניין זמן הברכה על הדלקת נרות?  
חלק מבנות אשכנז מברכות לפני ההדלקה, בנות אשכנז וחלק מבנות ספרד מברכות אחרי ההדלקה.

22. מדוע יש נוהגות לברך אחרי ההדלקה?  
משום שלדעת כמה פוסקים - על ידי הזכרת השבת בברכה, הנשים מקבלות את השבת, ואם כן, אישה שתברך לפני ההדלקה לא תוכל אחר כך להדליק את הנרות.

23. כיצד נוהגות הנשים המברכות אחרי ההדלקה כדי שהברכה תיחשב לפני המצווה?  
כדי שהברכה תיחשב לפני המצווה, נוהגות הנשים לכסות את עיניהן בעת הברכה, ורק לאחר הברכה פוקחות את עיניהן ונהנות מאור הנרות.

24. האם מותר להדליק נר שבת מנר שבת אחר? מדוע?  
"אין בזה משום ביזוי מצוה, דכולן של מצוה הם".

25. מה הדין לגבי הדלקת קיסם או נר של חול מנר של שבת?  
אסור להדליק קיסם או נר של חול מנר של שבת, משום ביזוי מצוה. ונהגו להחמיר בזה אפילו אם כוונתו כדי להדליק בו נר אחר של שבת.

26. כיצד יש להיזהר במקום הנחת הנרות, כדי שלא יכבו?  
יקפיד להדליק נרות שבת במקום שלא תכבה אותם הרוח, וגם לא יעמידם קרוב לדלת שמא יכבו עם פתיחתה.

# קידוש

## א. מקור המצווה וטעמה

1. מהו המקור בתורה למצוות קידוש השבת? צטטו את הפסוק המתאים.  
'זכור את יום השבת לקדשו'
2. מתי צריך לזכור את השבת על פי הרמב"ם? (שני זמנים)  
בכניסתו - בקידוש היום, וביציאתו - בהבדלה.
3. מדוע נקרא הקידוש של שבת בבוקר "קידושא רבה"?  
בלשון סגי נהור (כינוי לעיוור, ומשמעותו המילולית הפוכה: הרבה אור) מפני שזה הקידוש אינו כלל דאורייתא.
4. מדוע תיקנו חכמים שהקידוש יהיה על היין? הסבירו על פי ספר החינוך.  
"כדי שנתעורר מתוך מעשה זה לזכור גדולת היום ... ועל כן נתחייבנו לעשות המעשה עם היין, לפי שטבע האדם מתעורר בו הרבה, שהוא (היין) סועד ומשבח."

## ב. נוסח הקידוש

5. מה ההבדל בין נוסח הקידוש של ליל שבת לנוסח הקידוש של שבת בבוקר?  
בקידוש של ליל שבת ישנן שתי ברכות: ברכת בורא פרי הגפן, וברכת קדושת היום. לעומת זאת בקידוש של הבוקר יש ברכה אחת: ברכת בורא פרי הגפן.
6. איזה זיכרון נוסף יש בקידוש מלבד זכירת חידוש העולם?  
זכר ליציאת מצרים

## ג. דיני השתייה של יין הקידוש

7. מהי כמות היין שצריך המקדש לשתות מכוס הקידוש?  
כמלוא לוגמיו, דהיינו רובו של רביעית - 44 סמ"ק או 76 סמ"ק.
8. האם מותר למקדש לדבר, או לרמוז, בין סיום הקידוש לשתיית היין? הסבירו את הדין לכתחילה ובדיעבד.  
לכתחילה לא יפסיק אפילו בשתיקה יותר "מכדי דיבור" -  
שהוא זמן של שאלת תלמיד לרב: "שלום עליך רבי", ולא ירמוז,  
ובדיעבד, אם הפסיק בכל אלה - כל שלא הסיח דעתו, ולא דיבר, אינו צריך לחזור ולברך.
9. מה הדין אם המסובים דיברו לפני שהמקדש טעם מהיין, האם יצאו ידי חובת הקידוש?  
בדיעבד, אם דיברו השומעים לפני שטעם המקדש, יצאו ידי חובת הקידוש.
10. מה יש לעשות במקרה שהמסובים רבים ואין מספיק יין בכוס?  
יוסיף המקדש יין על הנשאר בכוס, אחר ששתה "כמלוא לוגמיו".

## ד. קידוש במקום סעודה

11. מהו המקור לדין "אין קידוש אלא במקום סעודה"? הביאו את הפסוק וההסבר.  
"וקראת לשבת ענג" - במקום עונג שהוא הסעודה, שם תהא הקריאה של קידוש.
12. אילו שתי הלכות נובעות מדין "קידוש במקום סעודה"?  
לאכול מיד לאחר הקידוש, במקום שבו נעשה הקידוש.

13. האם מותר להביא את המאכלים מהמטבח אחרי הקידוש, או שזה נחשב להפסקה? נמקו את תשובתכם. מותר, משום שזה לצורך הסעודה.

14. מה וכמה צריך לאכול כדי לקיים "קידוש במקום סעודה"?  
לפחות כזית, לחם או עוגה וכדומה.

## ה. חובת נשים בקידוש

15. מדוע היינו חושבים שנשים פטורות ממצוות קידוש?  
מצות עשה שהזמן גרמא

16. כיצד מיישבת הגמרא את חיוב הנשים בקידוש? הסבירו את המושגים "זכור" ו"שמור".  
מי שמחוייב ב"שמור", מחוייב גם ב"זכור"

17. האם אישה יכולה להוציא ידי חובה גבר בקידוש? הסבירו את הטעם לכך.  
"מוציאות את האנשים, הואיל וחייבות מן התורה כמותם."

## סעודות השבת

### א. שלוש סעודות השבת

1. כמה סעודות חייבים לאכול בשבת?  
שלוש

2. האם אישה חייבת באכילת שלוש סעודות בשבת? האם עני המתפרנס מן הצדקה חייב בהן?  
נשים חייבות, וגם עניים חייבים.

3. מה חייבים לאכול בסעודות אלו? (התייחסו במפורט גם לסעודה שלישית)  
בשתי סעודות ראשונות חובה לאכול לחם, בסעודה שלישית – עדיף לחם, בעדיפות נמוכה יותר – מיני מזונות, ואם גם זה אי אפשר, יאכל בשר או דגים, ולפחות יאכל פירות.

4. הסבירו מהו שיעור "כדי אכילת פרס" ומה צריך להספיק לאכול בזמן זה.  
"לכתחילה יש לאכול לחם בסעודות השבת מעט יותר מכביצה, ועל כל פנים לא יפחות מכזית, ויקפיד לאכול שיעור זה של כזית "תוך כדי אכילת פרס", שהוא שתי דקות, ולכל היותר ארבע דקות."

### ב. זמני הסעודות

5. מהם הזמנים המדויקים של שלוש סעודות השבת?  
סעודה ראשונה מקיימים בליל שבת,  
שנייה ביום השבת בשחרית עד חצות,  
וסעודה שלישית מחצי שעה אחר חצות היום ועד השקיעה.

6. הסבירו את ההבדל בין מי שהתחיל לאכול לחם לפני השקיעה למי שאכל רק מזונות או פירות וכבר שקעה החמה.  
אם התחיל לאכול לחם לפני השקיעה -- מותר לו להמשיך בסעודתו אפילו כמה שעות אחר צאת הכוכבים.  
אבל אם היה אוכל לפני שקיעת החמה מזונות או פירות וירקות - כששקעה החמה צריך להפסיק, מפני שאין בזה קביעות סעודה.

7. עד מתי ניתן להתחיל את סעודה שלישית אם לא הספיקו לאכול לפני השקיעה?  
עד שלוש עשרה דקות וחצי אחר השקיעה.

## ג. חובת לחם משנה בסעודות השבת

8. הסבירו את הקשר בין המן במדבר ללחם משנה בשבת.  
בסעודות השבת אנו מניחים לפנינו "לחם משנה" - שני כיכרות של לחם, זכר לכמות הכפולה של מן שישראל לקטו במדבר ביום ששי לכבוד השבת.

9. מדוע מכסים את החלות בשעת הקידוש? הביאו את שני הטעמים המובאים במקורות.  
צריך לכסות את הפת, שלא יראה הלחם בשתו, שמקדימין לו ברכת ה'ין, שלא כדין הקדימה הרגיל.  
זכר למן שהיה מקסה בטל מלמטה ומלמעלה.

# הבדלה

## א. הבדלה בתפילה - "אתה חוננתנו"

1. מהי ההלכה במקרה ששכח אדם לומר "אתה חוננתנו" ונזכר לפני שאמר את שם ה' בברכה? אם נזכר קודם שאמר את השם מן הברכה, אומר במקום שנזכר, וגומר ואומר "חננו" וכו'.
2. מה עליו לעשות אם נזכר רק לאחר שאמר את שם ה' הסבירו מדוע. אם לא נזכר עד לאחר שאמר את השם, גומר את הברכה "חונן הדעת" ואינו חוזר, שהרי יבדיל אחר כך על הכוס.

## ב. סדר ההבדלה על היין

3. מהו סדר הברכות בהבדלה? יין, בשמים, נר, הבדלה. וסימנה יבנה.
4. תארו את סדר החזקת היין והבשמים במהלך ההבדלה. בעת שמבדיל צריך לאחוז את הכוס ביד ימינו ואת הבשמים בשמאלו, ויברך על היין. ואחר כך יעביר את הכוס ליד שמאלו, ויטול את הבשמים ביד ימינו, ומברך על הבשמים. ואחר כך יברך על האש. ואחר כך מחזיר את הכוס לימינו, ויברך "המבדיל".
5. מה הסיבה למנהג שיש הנוהגים למלא את הכוס על גדותיה עד שנשפך מעט יין? לסימן של ברכה ושפע בתחילת השבוע.
6. מהי הסיבה העיקרית לתקנת ברכת הבשמים בהבדלה? להשיב הנפש שהיא כואבת מיציאת השבת.
7. מדוע מברכים על הנר דווקא במוצאי שבת? תחילת בריאת האש הייתה במוצאי שבת.
8. מהי "אבוקה" ומדוע היא עדיפה לברכת הנר? פרטו את האפשרויות החלופיות אם אין לו אבוקה. נר הקלוע משתי פתילות לפחות, היא עדיפה מפני שאורה רב, וכן מכיוון שמברכים "מאורי האש", בלשון רבים, צריך אבוקה - שנראין בה מאורות הרבה. אין לו אבוקה, יקח שני נרות, או אפילו שני גפרורים, ויקרב את להבותיהם זו לזו. וגם אם אין לו אלא נר אחד, מותר לברך עליו ברכת הנר.
9. מדוע נוהגים להסתכל בציפורניים בזמן ברכת הנר? נוהגים להסתכל בציפורניים - לראות אם יוכל ליהנות לאורו, ולהכיר בין מטבע למטבע - כמו שמכיר בין ציפורן לבשר.

## ג. איסור עשיית מלאכה ואכילה לפני הבדלה

10. מה צריך לעשות במוצאי שבת, כדי להתיר לו לעשות מלאכה? פרטו את האפשרויות. להבדיל בתפילה ("אתה חוננתנו"), או על הכוס, או לפחות שיאמר "ברוך המבדיל בין קודש לחול".
11. האם מותר לשתות תה לאחר שהבדיל בתפילה אך לפני הבדלה על הכוס? נמקו. אף על פי שהבדיל בתפילה, עדיין אסור הוא באכילה ובשתייה עד שיבדיל על הכוס.

## ד. זמירות למוצאי שבת

12. מדוע מזכירים את אליהו הנביא דווקא במוצאי שבת?  
אליהו הנביא אינו בא ביום שישי ולא בשבת, ועל כן לאחר שעבר השבת, שיכול לבוא, אנו מתפללים שיבוא ויבשר לנו טוב.  
ועוד מובא במדרש, דבכל מוצאי שבת אליהו נכנס לגן עדן ויושב תחת עץ החיים, וכותב זכותן של ישראל המשמרים את השבת, ולכן מקריין אותו אז לטובה.

## ה. מלווה מלכה

13. באיזה אופן מינימלי ניתן לקיים את סעודת מלווה מלכה לפי המשנה ברורה?  
לפחות לאכול כזית.
14. מהו סוף הזמן המועדף לאכילת סעודת מלווה מלכה? ציינו את הזמנים לפי סדר עדיפות.  
לכתחילה יש לאכול סעודת "מלווה מלכה" סמוך לצאת השבת.  
ומי שאינו רעב ישתדל לאוכלה עד סוף ארבע שעות מתחילת הלילה, או לפחות עד חצות הלילה.  
ואם לא אכל עד חצות, יכול לאכול "מלווה מלכה" כל הלילה.
15. באילו מאכלים ניתן לקיים את סעודת מלווה מלכה? פרטו את כל האפשרויות לפי סדר עדיפות.  
לכתחילה מצוה לעשות סעודה רביעית בפת, ויהדר לאכול תבשיל חם כלשהו.  
ואם אי אפשר בפת, יעשה במיני מזונות, או לפחות תבשיל.  
ואם אי אפשר לעשותה במיני מזונות, יעשה בפירות,  
ובשעת הדחק יוצא ידי חובתו גם בשתיית כוס תה חם וכדומה.

## דיני שבת שנקבעו על ידי נביאים

### א. וְכַבְדְּתוּ מַעֲשֵׂוֹת דְּרָכָיךְ – הילוך תהא בנחת

1. מהו המקור בנביאים לאיסור ריצה בשבת? צטטו את הפסוק והסבירו כיצד דרשו אותו חז"ל.  
מן המילים "וְכַבְדְּתוּ מַעֲשֵׂוֹת דְּרָכָיךְ" דרשו רבותינו זכרונם לברכה שיש לכבד את השבת באופן הליכתנו –  
"שלא יהא הלוקך בשבת כהלוקך בחול".
2. באילו מקרים מותר לרוץ בשבת? הביאו לפחות שלוש דוגמאות.  
לצורך מצווה, להינצל מהגשם, לילדים ונערים שנהנים מריצתם להשתתף במשחקי ריצה,
3. באיזה מקרה מותר למבוגרים לקפוץ ולרוץ בשבת?  
מותר למבוגרים לקפוץ להנאתם עם ילדים קטנים כדרך משחק.

### ב. מִמָּצוֹא חֶפְצָךְ

4. מהו איסור "עיון בצורכי חול"? הביאו דוגמה מעשית.  
אסור בשבת לעשות מעשים כהכנה לדברים האסורים בשבת, גם אם המעשים האסורים עצמם יעשו בחול בלבד, כגון שעומד בצד שדהו, או בתוך בית החרושת שלו, וניכר הדבר שהוא מעיין בצרכי השדה או בית החרושת מה שצריך לעשות למחר.
5. מדוע אסור לאדם להמתין בתחנת האוטובוסים בשבת כדי לנסוע מיד במוצאי שבת?  
כי ניכר שכוונתו לצורך הנסיעה הזו, והנסיעה כמובן אסורה בשבת.
6. האם מותר לאדם להרהר בעסקיו בשבת?  
אם לא ניכר שמהרהר בעסקיו, כגון שאינו עומד בצד שדהו, מותר להרהר בהם, אבל משום עונג שבת מצוה שלא ירהר בהם כלל.

## שכר שבת

7. מהם שני הטעמים לאיסור קבלת שכר שבת?  
משום אזהרת הנביאים "ממצוא חפצך" - שלא לעסוק בשבת בחפצי האדם, וכן מטעם גזירה "שמא יכתוב" - שמא יכתוב האדם את סכום המקח כפי שמקובל בימות החול, ובכך יעבור על איסור התורה.
8. מהו "שכר שבת בהבלעה"? הסבירו והדגימו.  
כאשר התשלום עבור יום השבת אינו עומד בפני עצמו, אלא מצורף לתשלום עבור עבודה שנעשתה בימות החול, ונבלע בסכום כללי אחד – מותר, משום שאין זה נראה כמקח וממכר בשבת. לדוגמה, לשלם עבור עבודה (המותרת, עקרונית, גם בשבת) של שבוע שלם, הכוללת בתוכה את השבת.
9. מדוע מותר לשלם עבור שהות במלון בשבת? פרטו את הנימוקים ההלכתיים.  
כי הרי הוא גרם לבעלי המלון הוצאות בקניית האוכל ובבישול בימות החול, וכן בהחזקת הניקיון במלון, לפני ואחרי שבת, בכיבוס המצעים וכדומה, והרי התשלום הוא גם בעבור ההוצאות, וזה שכר שבת בהבלעה.

## נתינת מתנה בשבת

10. איזו מתנה מותר לתת בשבת עצמה?  
מתנה שיש בה צורך שבת.
11. מהי הדרך המועדפת הלכתית לתת בשבת מתנה, שאין בה צורך שבת?  
לתת לפני השבת לאדם אחר, שיגביה את המתנה ויאמר: אני זוכה במתנה זו עבור פלוני.

## מדידה בשבת

12. מדוע אסרו חז"ל למדוד בשבת?  
משום שהמדידה היא מעשה חול שאינו מתאים לשבת - ("עובדין דחול"),  
(הרחבה - יש שכתבו שפעולות אלו הן חלק מכלל העיסוק במסחר, שנאסר בשבת וביום טוב).
13. באילו מקרים מותר למדוד בשבת? הביאו שלוש דוגמאות שונות.  
כאשר אינו מדויק במדידה,  
לצורך מצווה, ולכן מותר למדוד גביע אם אמנם מחזיק כשיעור הדרוש לקידוש ולהבדלה. מותר למדוד את כמות האוכל הדרושה לתינוק.

## קריאת מכתבים ומסמכים בשבת

14. מהם "שטרי הדיוטות"? תנו שלוש דוגמאות מחיי היום-יום.  
מסמכים הקשורים לעסקים, כגון - שטרי חוב, חשבונות, עיתוני כלכלה או חדשות הבורסה, מחירונים, לוח זמני הנסיעות וכדומה.
15. אילו מודעות מותר לקרוא בלוח המודעות בבית הכנסת בשבת ואילו אסור? הסבירו והדגימו.  
מותר – ענייני מצווה שאינם מסחריים, כגון – זמני תפילה ושיעורים  
אסור – ענייני מסחר, ואפילו מסחר בענייני מצווה

## ממצוא חפצך - חפצי שמים מותרים

16. מה ההבדל בין "חפצי אדם" ל"חפצי שמים"? הסבירו והדגימו.  
מעשה הנועד בשביל לעשות אחר השבת איזה דבר שאסור לעשותו בשבת, אסור כשזה לצורך האדם, ומותר כשזה לצורך מצווה, כגון מותר לחפש אחרי מלמד עבור בנו.

17. מדוע מותר למכור עליות לתורה בשבת? הסבירו את הטעם ההלכתי.  
זה לצורך מצווה, ו"חפצי שמים – מותרים".

18. מותר בשבת לחפש מלמד לבנו? מהי ההגבלה?  
מותר - ובלבד שלא יפסוק לו כל סכום - כי מקח וממכר אסור גם לצורכי מצוה.

## ג. וְדַבֵּר דְּבַר

19. איזה איסור למדו חז"ל מהמילים "ודבר דבר"?  
אסור לדבר בשבת בדברים שאסור לעשותם בשבת, גם אם אינם אסורים אלא מדרבנן.

20. אילו סוגי דיבורים אסורים בשבת? הביאו שתי דוגמאות.  
אסור לדבר בשבת בענייני נסיעה במכונית, כתיבת מכתב, או כל מלאכה אחרת שעומד לעשות למחרת היום.  
דהיינו לא יאמר אדם "מחר אסע במכונית למקום פלוני", או "מחר אקנה סחורה פלונית", "מחר אביא סחורה (שהיא מוקצה) מן החנות", וכדומה.

21. מה ההבדל בין דיבור על מלאכה שעשו בעבר לדיבור על מלאכה שיעשו בעתיד?  
האיסור הוא על מה שהוא מתכוון לעשות בעתיד. אבל על מה שכבר עשה מותר לדבר, בתנאי שאין בכוונתו להדריך את חברו כיצד לעשות מלאכה זו.

22. באיזה מקרה אסור לספר לחבר על קניית חפץ?  
אם מתכוון שתצא מן הסיפור תועלת לחברו - כגון כאשר גם חברו חושב לקנות חפץ כזה.

23. מהו ההבדל בין הרהור לדיבור בענייני חול בשבת?  
דיבור אסור, ואילו הרהור מותר.

24. מדוע יש להימנע מהרהורים המביאים לדאגה בשבת? הביאו לכך ראיה מהתפילה.  
אף על פי שאמרו חכמים שהרהור מותר, הרי אם תבוא לו בעקבותיו טרדת הלב או נדנוד דאגה - אסור.  
וכן אנו אומרים בתפילת מנחה של שבת: "מנוחת שלום ושלוח והשקט ובטח, מנוחה שלמה שאתה רוצה בה". ובברכת המזון אנו אומרים: "שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו".